

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات تجدیدی - شهریور ۱۳۸۹

پاسخنامه

پایه :	۳	موضوع :	نحو ۴
تاریخ :	۸۹/۶/۲۳	ساعت :	۸

نام کتاب: مغنی الأديب، از حرف السين تا حرف لو

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. طبق نظر مصنف، کدام گزینه در آیه شریفه «ألم يروا كم أهلكنا قبلهم من القرون أنهم إلیهم لا يرجعون» (یس: ۳۱) صحیح است؟ ب

ا. «كم» مفعولٌ به برای «يروا» می‌باشد ☐

ب. «كم» مفعولٌ به برای «أهلكنا» است ☒

ج. «أن» و صلة آن بدل از «كم» است ☐

د. «أن» و صلة آن مفعول به برای «أهلكنا» است ☐

۲. «عن» فی قول الإمام الحسین - علیه السلام - : «يا هذا كف عن الغيبة فإنها إدام كلاب أهل النار» معناها ب ۱۲۷/۷ (ع: ۲: ۲)

ا. مرادفه «من» ☐ ب. المجاوزة ☒ ج. الاستعلاء ☐ د. البدلیة ☐
۳. کدام گزینه غلط است؟ «إذا خَفَّتْ إنْ نحو قوله تعالى: «وإن كانت لكبيرة إلا على الذين هدى الله» فاللام عند سبويه والأكثرين». د

ا. لام الابتداء ☐ ب. لإفادة تخلص المضارع للحال ☐

ج. لإفادة توكيد النسبة ☐ د. جایزه غیر لازمة ☒

۴. کدام گزینه در ترکیب «كن كما أنت» اشتباه است؟ ج ۱۵۰/۱ (ع: ۳: ۳)

ا. ما موصولة وأنت مبتدأ حذف خبره ☐ ب. ما موصولة وأنت خبر حذف مبتدأه ☐

ج. ما زائدة ملغاة وأنت مبتدأ حذف خبره ☒ د. ما كافة وأنت مبتدأ حذف خبره ☐

تشریحی:

* اختلف فی اعراب «عسی زیدٌ أن یقوم» علی أقوال، الأول: أنه مثل «كان زید یقوم» واستشكل بأن الخبر فی تأویل المصدر والمخبر عنه ذات ولا یكون الحدث عین الذات.

۱. اشکال مطرح شده در سؤال را توضیح داده، یک جواب مناسب برای آن بیان کنید. ۱۱۹/۸ (ع: ۲: ۲)
- اشکال: در این ترکیب «أن یقوم» که مصدر است و اسم معنی خبر از زید واقع شده که اسم ذات می‌باشد و اسم معنی خبر از ذات واقع نمی‌شود. و واجب بآنه من باب «زید عدل» أو علی تقدیر مضاف: إمّا قبل الإسم، أی: عسی أمر زید القيام، أو قبل الخبر أی: عسی زید صاحب القيام.
۲. دو تفاوت میان «عند» و «لدى» را بنویسید. ۱۳۱/۸ (ع: ۱: ۲)
۱. عند رکن کلام واقع می‌شود، به خلاف لدى. ۲. عند معرب است در حالی که لدى در لغت اکثرین مبنی است. ۳. لدى گاهی به جمله اضافه می‌شود به خلاف عند. ۴. لدى گاهی اضافه نمی‌شود به خلاف عند. ۵. عند ممکن از لدى است. ۶. جر لدى به «من» أكثر از نصب آن است برخلاف عند.
۳. ا. با فرض اینکه «کلاً» در آیه شریفه «کلاً إن کتاب الأبرار» در معنایی غیر از «ردع و زجر» به کار رفته باشد، معنی آن را بنویسید. ب. چرا «کلاً» در این آیه به معنی «حقاً» نیست؟ ۱۶۴/۱۲ (ع: ۱: ۲)
- ا. یا به معنی «ألاً» استفتاحیه (و یا به معنی نعم). ب. زیرا همزه «إن» بعد از «حقاً» و مترادف «حقاً» مکسور نمی‌شود.

۴. طبق نظر مصنف، معنای «لام» را در مثال‌های زیر مشخص کنید. ۱۷۴ (ع: ۳ د: ۲)

- ا. إِنَّ لَهُ أَبًا: ج. اختصاص
ب. إِنَّ أَسَاتِمَ فَلَهَا: ج. استعلاى مجازى (موافقة على)
ج. أَقِمِ الصَّلَاةَ لِلدُّوْكَ الشَّمْسِ: ج. موافقة بعد
د. دَعَانَا لِجَنبِهِ: ج. استعلاى حقيقى (موافقة على)

۵. دو قول از اقوال مطرح شده در مورد علّت جزم «اکرمک» در مثال «اثنتى اکرمک» را بيان کنید. ۱۸۴ (ع: ۱ د: ۲)

۱. بنفس الطلب لتضمّنه معنى «إن» الشرطية. ۲. بالطلب لنيابته مناب الجازم الذى هو الشرط المقدور. ۳. بشرط مقدّر بعد الطلب.

۶. دو تفاوت میان لای شبیه به لیس و لیس را بيان کنید. ۱۹۴/۲ (ع: ۲ د: ۲)

۱. قليل بودن عمل «لا» به خلاف لیس. ۲. «لا» عمل نمی‌کند مگر در نکرات به خلاف لیس. ۳. ذکر خبر «لا» اندک است بر خلاف لیس.

* «أَكَلْتُ كُلَّ رَغِيفٍ لَزِيدٍ» و «أَكَلْتُ كُلَّ رَغِيفٍ زِيدٍ» ۱۵۷/۴ (ع: ۲ د: ۳)

۷. ا. «كلّ» در هریک از دو مثال فوق به چه معناست؟ ب. فرق دو مثال را توضیح دهید.

ا. «كلّ» فى المثال الأوّل لاستغراق أفراد المنكر وفى الثانى لاستغراق أجزاء المفرد المعرّف (لاستغراق الأجزاء).

ب. لأنّ مدخول «كلّ» فى المثال الأوّل مفرد منكر (موصوف) وفى المثال الثانى مفرد معرّف (بالإضافة).

۸. ا. معنى لام در آیه شریفه «لم يكن الله ليغفر لهم» چیست؟ ب. نام آن را به همراه محلّ استعمال آن بنویسید. ۱۷۵/۱۵ (ع: ۲ د: ۳)

ا. توكيد النفى. ب. لام الجحود أو لام النفى، وهى الداخلة فى اللفظ على الفعل مسبقة بـ «ما كان» أو «لم يكن» ناقصتين مسندتين لما أسند إليه الفعل المقرون باللام.

* وتستعمل «غير» المضافة لفظاً على وجهين. ... والثانى أن تكون استثناء فتعرب بإعراب الاسم التالى «إلاّ» فى ذلك الكلام. ۱۳۴/۱۳ و ۶ (ع: ۳ د: ۳)

۹. با توجه به عبارت فوق، اعراب «غير» در مثال «ما جاءنى أحد غير زيد» چیست؟ چرا؟

جائز الرفع والنصب؛ لأنّ الاستثناء فيه تامّ غير موجب ويجوز فيه الوجهان.